

Predlog za zavarovanje dela Sečoveljskih solin A proposal for protection of a part of the Sečovlje Salt-works

Leta 1983 se je majhni gnezditveni koloniji beločelega deževnika *Charadrius alexandrinus* v brezimnem bazenu zahodno od ustja kanala Piketo v Sečoveljskih solinah pridružila kolonija navadne čigre *Sterna hirundo*. Letos pa se je tema dvema vrstama pridružila nova gnezdilka mala čigra *Sterna albifrons*. Tako so bila 5.6.1985 na ozkem nasipu, ki sporedno s Piketom prečka bazen, najdena štiri gnezda navadne čigre (eno zapuščeno, eno z zapuščenim jajcem, eno s tremi jajci in eno z dvema jajcema in enim mladičem), tri gnezda beločelega deževnika (eno zapuščeno, dve s tremi jajci) in eno gnezdo male čigre (s tremi jajci). Najmanjša razdalja med dvema gnezdoma je znašala 12 metrov.

Kot sem lahko preveril v bližnji okolici oziroma na vsem ozemlju solin zahodno od osrednjega kanala Dragonja, 1985. ni gneznila nobena od imenovanih treh vrst izven omenjenega bazena, čeravno je bilo po pripovedovanju obalnih ornitologov (Palčič,ustno) v letu 1984 najdenih 11 gnezd navadne čigre v sosednjem bazenu severovzhodno od kanala Piketo.

Zaradi redkosti teh treh vrst ptic v Sloveniji, zelo omejene gnezditvene lokalitete in velike potencialne ogroženosti predlagam, da se brezimni bazen ob Piketu (glej zemljepisno karto) najstrožje zavaruje, kar pomeni, da se v obdobju gnezdenja v mesecih maju in juniju prepereči dostop do gnezdišč, skozi vse leto pa kakršnokoli ornitološko neutemeljeno poseganje v ta prostor.

Predlog utemeljujem z navedbo doslej znanih podatkov o gnezdenju teh vrst v Sloveniji, zbranih v okviru ornitološkega atlasa v letih 1979-1985.

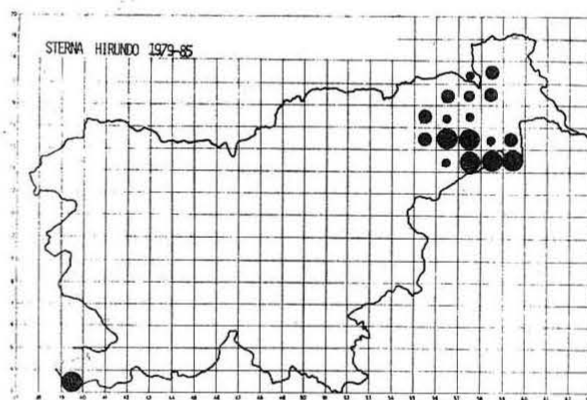
Sterna hirundo

Prva gnezditvena kolonija navadne čigre je bila v novejšem času odkrita leta 1979 na umetnem otoku ptujskega akumulacijskega jezera. Leta 1984 je

bilo na njem najdenih med drugim tudi 89 gnezd navadne čigre. Da kolonija ne bi propadla, ornitologi vsako leto otok očistijo vegetacije. Leta 1984 je bil otok zaščiteno z odločbo lovskega inšpektorja občine Ptuj.

Druga gnezditvena kolonija je bila najdena leta 1981 v lagunah za odpadne vode ormoške tovarne sladkorja v neposredni bližini ormoškega akumulacijskega jezera. Gnezdišče je zaradi sukcesivnega zaraščanja po dveh letih propadlo.

Leta 1983 v Sečoveljskih solinah odkrita kolonija je torej tretja znana lokaliteta te vrste čiger v Sloveniji. Leta 1983 je bilo najdenih 9 gnezd.

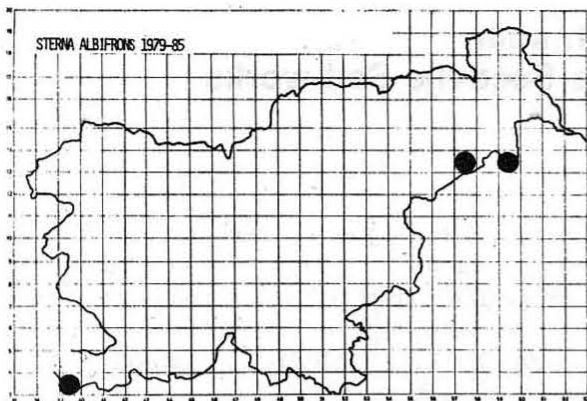
Slika 1: Gnezditvena razširjenost navadne čigre v Sloveniji (vir:OAS)
Figure 1: Breeding distribution of the Common Tern in Slovenia (OAS)

LITERATURA

- Škornik, I. (1983): Navadna čigra *Sterna hirundo* gnezdi v Sečoveljskih solinah. *Acrocephalus* IV, št.16, str.32.
Janžekovič, F., Štumberger, B. (1984): Otoka na ptujskem jezeru zaščitena. *Acrocephalus* V, št. 22, str.54.

Sterna albifrons

Potem ko je bilo leta 1979 v Markovcih na Dravi opazovano kmljenje že operjenih mladičev, je bilo leta 1981 v or-

Slika 2: Gnezditvena razširjenost male čigre v Sloveniji (vir: OAS)
Figure 2: Breeding distribution of the Little Tern in Slovenia (OAS)

moških lagunah najdeno tudi gnezdo. Žal je gnezdo zaradi narasle vode kasneje propadlo. Leta 1984 je po gnezditvi najden kadaver na umetnem otoku na Ptujskem jezeru. Tako predstavlja v Sečovlejskih solinah odkrito gnezdo velik favnističen izziv.

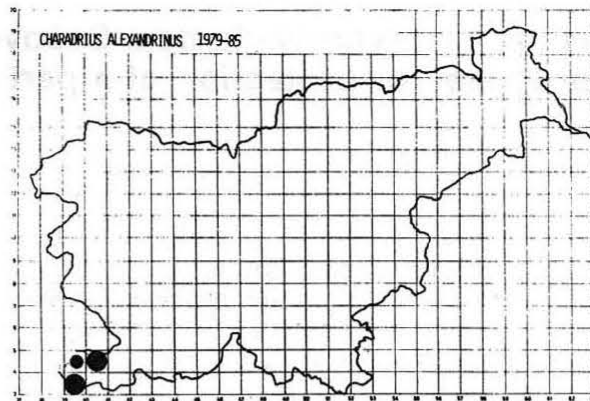
LITERATURA

Štumberger, B. (1982): Gnezditve male čigre *Sterna albifrons* ugotovljena v Sloveniji. *Acrocephalus* III, št. 11-12, str. 13.

Janžekovič, F. (1985): Ali mala čigra *Sterna albifrons* gnezdi na Ptujskem jezeru? *Acrocephalus* VI, št. 23, str. 9.

Charadrius alexandrinus

Beločeli deževnik je na slovenski obali razen v Sečovlejskih solinah do nedavnega gnezdil tudi v Seči, Škocjanskem zatoku in v tankerski luki v Kopru. S propadom Piranskih solin je v Seči prenehal gnezdit, nič drugačna usoda pa ga glede na znane urbanistične načrte ne čaka v Kopru in okolici. Tako bodo Sečovlejske soline slej ko prej edino gnezdišče te vrste v Sloveniji. Seveda pa zelo majhno število parov zahteva takojšnje ukrepanje. Po podatkih iz literature (Šmuc, 1980) gnezdi v Sečovlejskih solinah 5-10 parov, od tega na Leri 4-7 in na Fontanige (kar verjetno pomeni tudi tukaj opisano lokaliteto, op. I.G.) 1-3 pari. V Škocjanskem zatoku je leta 1980 gnezdilo 5 parov, v tankerski luki pa 2 para (Geister, zapiski).

Slika 3: Gnezditvena razširjenost beločlega deževnika v Sloveniji (vir: OAS)
Figure 3: Breeding distribution of the Kentish Plover in Slovenia (OAS)

LITERATURA

Gregori, J. (1976): Okvirni ekološki in favnistični pregled ptičev Sečovlejskih solin in bližnje okolice. *Varstvo narave* 9, str. 81.

Šmuc, A. (1980): Ptice Sečovlejskih in Ulcinjskih solin. Univerza v Ljubljani. Diplomsko delo

Slika 4: Za zavarovanje predlagana gnezditveni okoliš (A) in alternativni gnezditveni okoliš (B) ob kanalu Piketo v Sečovlejskih solinah.

Figure 4: The nest area (A), proposed for protection, and the alternative nest (B) area along the Piketo Channel at the Sečovlje Saltworks.

Bazen v obliki konice med kanaloma Kurto in Piketo je pravzaprav otok in so ga čigre nemara zato izbrale za svoje gnezdišče. Razmisliti pa bi veljalo tudi o zaščiti celotnega polotoka med kanaloma Piketo in Dragonja severno od obdelanega predela. To ozemlje bi predstavljalo alternativno gnezdišče, zlasti še, ker so čigre leta 1984 tam že gnezdile.

Leta 1977 sva z D. Šereto v reviji Varstvo narave predlagala, da se trstišče na Stojbah zavaruje kot naravni spomenik pomemben za znanstveno raziskovalno dejavnost. Na tem predelu solin Prirodoslovni muzej Slovenije od leta 1973 dalje sistematično lovi in obročka ptice. Če bi to trstišče iz kakršnikoli razlogov uničili, bi nastala v pogledu kontinuitete raziskovalne dejavnosti nepopravljiva škoda. Zavod za kulturno in naravno dediščino SR Slovenije sem spomladi 1980 s pisnom opozoril, da je trstišče ob ustju Dragonje zaradi požiganja in kozjereje najresneje ogroženo. (Glej o tem tudi prispevek v 2. št. *Acrocephalus*). Zaradi nerazčiščenih mejnih vprašanj med SR Slovenijo in SR Hrvatsko v tem predelu, kakor tudi zaradi fame o mednarodnem priznanju rezervata (ni hče za to ni ničesar ukrenil) formalno pravnega zavarovanja takrat nisem predlagal. Pač pa je to na poziv Regionalnega zavoda za spomeniško varstvo Piran spomladi leta 1985 storilo Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije.

Tako lahko štejemo, da so se v zadnjih desetih letih izoblikovali trije kompletni in v zaokroženo celoto povezani predlogi za ornitološko zavarovanje Sečoveljskih solin. Njigova imena so 1. Stojbe, 2. Ustje Dragonje in 3. solinski kanal med kanaloma Kurto in Piketo. Od naravovarstve operative, tako republiške kot regionalne, pričakujemo, da bo to upoštevala.

LITERATURA

- Geister, I., D. Šere (1977): Prispevek k poznavanju ornitofavne Sečoveljskih solin, Varstvo narave 10, str. 63-71
 Geister, I. (1980): Ogroženo trstišče v Sečoveljskih solinah, *Acrocephalus* št. 2, str. 35

Iztok Geister
 Pokopališka 13
 64202 Naklo

Ekskurzija na Šar planino A trip to Šar Planina

21.VII.1984. Ležim na travnatem pobočju nad muslimansko vasico Brod in spomin mi nezadržno hiti nazaj - v mi-kaven kanjon Prizrenske Bistrice, kjer sem prvič opazoval skalno *Hirundo rufestris* in rdečo lastovko *Hirundo daurica*. No, pa tudi vožnja iz Dragaša v Brod ni bila kar tako. Star dotrajan avtobus, v katerega se je skupaj z goro prtljage nabasalo 18 slovenskih študentov biologije in njihovih gostov, je komajda hropel po vzpenja-joči se asfaltni cesti. Toda ko je prišel na makadam, za katerega uporabljajo domačini ustrežnejši izraz "zemljani put", je pokazal, kaj zmore. Hrupna turška glasba iz hreščečega kasetofona, hrumenje motorja, ki premaguje drzno speljano cesto, gromozanski lučniki *Verbascum sp.* med črnimi kamnitimi bloki ob cesti - saj to je kot Peru. Čudni smo ljudje: vedno nas čudovita pokrajina v domovini spominja na neko tujo "sanjsko" deželo, o kateri smo nemara le brali ali pa še to ne.

In že smo v Brodu, vasici s 520 hišami, kot trdijo domačini, ki pa nas kar ne morejo prepričati, da se na tako majhen prostor lahko stlači toliko hiš. Tesne s kamenjem in blatom tlakovane ulice, kamnite hiše, ometane s sušečim se kravjakom, ki je tukaj edina kurjava in izolacija ob enem, prijazni domačini in radovedni otroci, ki se neizmerno radi fotografirajo - to je Brod.

In sedaj sem zleknjen tu nad to prikupno vasico v osrčju Šare in lenobno opazujem kosce, ki neutrudno kosijo in rušijo harmonično podobo pobočij okoli vasi; saj jim vzporedni pasovi pokošene trave, ki jih kosci puščajo za seboj, dajejo nekam tog in urejen videz. Nedaleč od mene pa sedi predica v narodni noši, katere obvezen sestavni del so "šalvari" - debele volnene hlače in prečudovito izvezena bluza, ter cufa volno. Tik ob njej se paseta konj in kobilica, okoli nji ju pa razposajeno skaklja žrebe, največje bogastvo teh ljudi. Z vseh pobočij hitijo fantiči, ki vodi jo obilne senene kopice, iz katerih gledajo le glava in štiri tanke noge žilavega konjiča.